משמונה גסיכי אדם[78], ויבנה ביהמ"ק במקומו (דשם ידליקו את המנורה), ויקבץ נדחי ישראל[79], והיתה לה' המלוכה[80], במהרה בימינו ממש.

------- * -------

78) מיכה ה, ד. סוכה נב, ב. 79) רמב"ם הל' מלכים ספי"א. 80) עובדי' א, כא.

הנחת הת' בלתי מוגה

בס"ד. אור ליום ג', כ"ד טבת ה'תשל"ט. הנחת הת' בלתי מוגה

(1) הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל ומלאו פני תבל תנובה[1], ומבאר בעל ההילולא בספרו תו"א (ס"פ שמות[2]), שתיבת הבאים שבפסוק זה, קאי על מ"ש[3] הבאים מצרימה, כפירוש רש"י[4]. [והטעם שבוחר בפירוש רש"י, ואינו מפרש בפשטני המקרא[5] דפי' הבאים הוא בימים הבאים, כי לפי פי' זה, הרי מקרא קצר הוא והול"ל בימים הבאים]. ומדייק בזה, דצלה"ב, מהו שייכות הענינים דהבאים (מצרימה) להמשך הכתוב ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל. וממשיך בתו"א, הנה כתיב[6] כה אמר ה' בוראך יעקב ויוצרך ישראל. וצלה"ב, מה שביעקב נאמר בריאה וביישראל נאמר יצירה, והלא בחי' ישראל הוא גדול מבחי' יעקב, וכמובן גם מפשטות הענינים דהשם יעקב הוא ע"ש וידו אוחזת בעקב עשו[7] משא"כ ישראל הוא ע"ש כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל[8], ובפרט ע"פ הרמזים שבשמות אלו, דיעקב הוא אותיות יו"ד עקב וישראל אותיות לי ראש [ובפרט ע"פ המבואר ענינם בתו"א[9] ולקו"ת[10] מבעל ההילולא], ומהו אומרו בוראך יעקב ויוצרך ישראל.

(2) ולהבין הענין, מקדים בהמאמר שם, ענין ירידת הנשמה בגוף. דהנה הנשמה יורדת מאיגרא רמה לבירא עמיקתא[11]. דהנשמה היא בבחי' אדמה לעליון[12], ועד שהיא חלק אלוקה ממעל[13] (ומוסיף ומבאר בעל ההילולא בתניא[14]) ממש. וירידה למיצר הגוף, דגם כמו שהוא בקדושה, ה"ז מיצרים וגבולים דקדושה, ובפרט שהגוף נמצא במיצרים וגבולים דעוה"ז התחתון, שאין תחתון למטה ממנו. וכוונת ירידה זו, היא, לצורך עלי'. דע"י שהנהגת האדם למטה, (נשמה בגוף), היא באופן דאני נבראתי לשמש את קוני (כמאמר המשנה[15]), שלומד תורה ומקיים מצוותי'. הנה עי"ז, נעשה העלי'. ועד שהעלי' היא שלא בערך האיגרא רמה שמשם ירדה הנשמה למטה להבירא עמיקתא.

(3) וביאור הענין הוא, דהנה בגמרא[16] המשילו מעשה המצוות לפירות, ואמרו: מאי פירות מצוות כו'. ומבאר בהמאמר, דכשם שהפרי צומח ע"י השרשת הגרעין דוקא, עד"ז הוא במצוות. וכשם שהגרעין

1) ישעי' כז, ו. 2) נג, ג ואילך. 3) שמות א, א. 4) עה"פ ישעי' שם. 5) תיב"ע (הובא באוה"ת שמות כרך ז' ע' ב'תקלב), ראב"ע, רד"ק ומצו"ד עה"פ שם. 6) ישעי' מג, א. 7) תולדות כה, כו. 8) וישלח לב, כט. וראה תו"א מקץ לו, ג. 9) שם. ויצא כא, א. שמות נג, סע"ד ואילך. ועוד. 10) שלח מח, א. נצבים נד, ד. ר"ה נח, סע"ד. סב, ג. ועוד. 11) ראה חגיגה ה, ב. 12) של"ה כ, ב. שא, ב. ובכ"מ. 13) ל' הכתוב - איוב לא, ב. 14) רפ"ב. 15) קידושין בסופה. 16) סוטה מו, סע"א.

כפשוטו אין בו לא טעם ולא ריח, עד"ז הוא במצוות שלא בשמים הם כ"א בארץ למטה דוקא, בענינים גשמיים. וכשם שהשרשת וצמיחת הפירות היא בארץ דוקא, משא"כ כשיזרע במדבר אשר לא ישב אדם שם[17], לא יצמיח, עד"ז הוא גם במצוות, שצ"ל הזריעה בבחי' ארץ שרצתה לעשות רצון קונה. וכמבואר בהמאמר דכאשר התפילין מונחין על השלחן לא נתהווה מזה שום גילוי כלל, כ"א דוקא כאשר איש ישראל מניח אותם, וההנחה היא על ראשו וזרועו, ועד"ז בשאר המצוות. וזהו מ"ש[19] כי תהיו אתם ארץ חפץ, ופי' הבעש"ט ז"ל[20] שכמו שבארץ, נמצא בה כל הון יקר, כן הוא בישראל, שיש בהם כל האוצרות. ולכן צ"ל קיום המצוות ע"י ישראל דוקא. וע"פ המבואר במ"א[21] רחפץ הו"ע התענוג ונח"ר ל"ל, דמכיון שישראל הם ארץ חפץ של הקב"ה, שבהם ישנו הנח"ר והתענוג שלמעלה, לכן צ"ל קיום המצוות על ידם דוקא, כי ע"י קיום המצוות נעשה נח"ר למעלה, כמרז"ל[22] נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני. וע"ד המבואר בלקו"ת ויקרא[23] לבעל ההילולא, דמכיון שישראל הם שלוחיו של הקב"ה, ושלוחו של אדם כמותו[24], לכן צ"ל קיום המצוות על ידם דוקא. כי המצוות הן ג"כ שלוחיו של הקב"ה, כמרז"ל[25] היו מכבדין את המצוות שהן שלוחי, ושלוחו של אדם כמותו. וכמו שאומרים בברכת כל המצוות, אשר קדשנו במצותיו וצונו, (דמכיון שקדשנו לכן וצונו). והנה מהבואר לעיל מובן, שעיקר קיום המצוות שע"י ישראל, הוא דוקא למטה בעוה"ז התחתון. דאף שהוא לכאו' ענין של ירידה, מ"מ דוקא בעוה"ז נעשה הצמיחה. וכמובן גם מהמבואר באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד[26], (אשר כתבה בימים שלפני הסתלקותו בכפר פייענא[27]), שענין הצמיחה הוא דוקא בארץ הלזו התחתונה, משא"כ בשמים. ועד"ז יובן גם בענין ירידת הנשמה למטה, דדוקא ע"י ירידתה לבירא עמיקתא והלבשותה בגוף, הנה דוקא עי"ז נעשה העלי'.

(4) וזהו הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל, דהבאים קאי (כנ"ל) על מ"ש הבאים מצרימה, ירידתם למצרים. שזוהי השייכות דביאת מצרים לישרש יעקב יציץ ופרח ישראל, כי ביאתם למצרים היא דוגמת ירידת הנשמה בגוף, דכשם שבירידת הנשמה בגוף [שאז נקראת בשם יעקב לפי שהוא בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו שהוא בחי' עקב, וכידוע דעוה"ז הוא בחי' עקביים דקדושה שבציור

17) ל' הכתוב - ירמי' ב, ו. 18) ב"ר פ"ה, ח. 19) מלאכי ג, יב. 20) כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות אות מד. 21) לקו"ת שלח לח, רע"ג. ברכה צג, ג. ועוד. המשך תרס"ו ריש ע' תטז. ובכ"מ. 22) ספרי ופרש"י עה"פ פינחס כח, ח. 23) א, ג. שם ב, א. 24) ברכות לד, ב. וש"נ. 25) תנחומא ויגש ו. 26) ס"כ (קלב, א). (27) דרמ"צ קע, רע"א.

העולמות] הנה, דוקא ע"י ירידתה למטה נעשה בה העלי', כן הוא גם בירידתם למצרים, הבאים מצרימה, שעי"ז דוקא יציץ ופרח ישראל.

(5) אמנם עדיין צלה"ב, דאם פירוש הכתוב הוא דהבאים קאי על מ"ש הבאים מצרימה, הי' צ"ל גם המשך הכתוב בלשון עבר, ולמה נאמר ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל לשון עתיד [דלפירוש הב' אתי שפיר, לפי שמפרש דקאי על ימים הבאים, אבל לפירוש זה צריך ביאור]. דהרי גלות מצרים ויציאת מצרים היו בעבר הרחוק, עד שעושים כמה דברים זכר ליצי"מ, דזכר אינו שייך לדבר הנמצא בגלוי לפניו, כ"א רק על ענין שבעבר, שבכדי שישאר בזכרונו עושים זכר לדבר שעי"ז מתחזק זכרונו. ומהו אומרו הבאים [מצרימה, דקאי על העבר] ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל ומלאו פני תבל תנובה [לעתיד], והנה בזה שנאמר יציץ ופרח גו', הי' אפשר לתרץ לכאו', דקאי רק על הגאולה העתידה ולא על גאולת מצרים, ולכן נאמר יציץ ופרח ישראל לשון עתיד, אבל נוסף לזה שעדיין יוקשה מ"ש ישרש יעקב, לשון עתיד, כי ההשרשה בודאי היתה ביצי"מ, הנה גם במ"ש יציץ ופרח ישראל אי"ז מספיק עדיין, שהרי גאולת מצרים היתה באופן של גאולה אמיתית ושלימה, ואילו זכו היתה היא הגאולה האמיתית והשלימה, וכמ"ש[28] ובנ"י יוצאים ביד רמה, ועאכו"כ במ"ת [שהוא העיקר דיצי"מ, כמ"ש[29] בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה], הרי כתיב[30] חרות על הלוחות וארז"ל[31] א"ת חרות אלא חירות, דאז פסקה זוהמתן[32] והי' חירות מכל הענינים המבלבלים, שזהו ענין ביד רמה, היינו מצב של גאולה שלימה, אילו לא הי' אח"כ הענין ששינה זאת[33] וכו'. וא"כ הרי גם ביצי"מ כבר הי' הענין דיציץ ופרח ישראל, ולמה נאמר בלשון עתיד.

(6) אך הענין הוא, דהנה תורה היא מלשון הוראה[34], ועד שהתורה היא נצחית בכל פרטי', ועד"ז הוא גם כללות ענין יצי"מ [שצריך לזכור אותו כנ"ל] שהוא הוראה בכל זמן, וכמ"ש[35] כימי צאתך מארץ מרים איך להתכונן להגפלאות שבגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו. כי ענין יצי"מ שכבר הי' בעבר הוא באופן דטועמי' מהגאולה העתידה, בכדי לדעת איך יהי' לע"ל, שזה נוגע למעשינו ועבודתנו במשך שיתא אלפי שני דהוה עלמא[36], ובפרט בזמן הגלות, ובגלות גופא בעקבתא דמשיחא, במיצרים וגבולים, שאין למטה מהם בחושך כפול ומכופל דגלות האחרון.

28) בשלח יד, ח. 29) שמות ג, יב. 30) תשא לב, טז. 31) אבות פ"ו, ב. 32) שבת קמו, א. ועוד. 33) ראה זח"א נב, ב. ח"ב קצג, ב. ועוד. 34) זח"ג נג, ב. 35) מיכה ז, טו. 36) ראה ר"ה לא, א.

(7) וזהו הבאים ישרש גו' שהוא חלק בתורה לשון הוראה, שהבאים עכשיו מצרימה, היינו כאו"א מישראל שנשמתו ירדה מלמעלה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, למיצרים וגבולים דסדר ההשתלשלות באופן דע"כ אתה חי[37] בעוה"ז התחתון, ועד למיצרים וגבולים כפשוטם, היינו החושך כפול ומכופל דגלות, הנה ע"ז נאמר הבאים ישרש, היינו שהירידה היא בכדי שיכה שרשיו, עד זאל דורכנעמען דעם ארץ עד שיתגלה שהיא ארץ חפץ. וזהו מ"ש ישרש יעקב דוקא, כי לעבודה זו צ"ל בבחי' יעקב, יעקב אותיות יו"ד עקב, דעבודת המצוות צריכה להיות בקבלת עול וביטול, בדוגמת העקב, שאין בו לא שכל שבראש ולא רגש שבלב, אלא הו"ע דהיפך החיים שבאדם (כדאיתא באדר"נ[38]), ועד"ז הוא העקב בעבודה שהוא הקבלת עול וביטול, וכמ"ש ונפשי כעפר לכל תהי' פתח לבי בתורתך, שדוקא עי"ז שונפשי כעפר לכל תהי' נעשה פתח לבי בתורתך, באופן דגדול לימוד שמביא לידי מעשה[39], מאי פירות מצוות, ועד שהוא באופן דיציץ ופרח ישראל, כי ע"י העבודה דישרש יעקב, העבודה בבחי' עקב, שהו"ע קבלת עול וביטול, עי"ז נעשה אח"כ יציץ ופרח ישראל, היינו שנבנה כל הקומה שלימה באופן דישראל, שזה כולל ענין לי ראש, שזהו תכלית השלימות בעבודתו.

(8) וממשיך בכתוב ומלאו פני תבל תנובה, היינו שאינו פועל כ"ז רק בד' אמות שלו, או אפי' רק בארץ חפץ כפשוטה שהיא ארץ אשר גו' עיני ה"א בה מרשית השנה ועד אחרית שנה[40], כ"א פועל בכל העולם כולו. וע"ד הציווי שהי' בתחלת הבריאה פרו ורבו ומילאו את הארץ וכבשוה[41]. והיינו שמגיע בכל התבל, בכל הארץ כולה, עד באופן דומלאו פני תבל, וכמ"ש[42] ומלאה הארץ דעה את ה', ובאופן דתנו בה, כמבואר ענינו בהמאמר[43].

(9) וע"י לימוד פסוק זה בתורה, הרי לימוד מביא לידי מעשה, דאחר לימודו מקיים בפועל ישרש יעקב [בעתיד], ומצוה גורדת מצוה[44], שמצוה זו [שהיא מעמד ומצב בקודש] נהי' הכנה להעלאה בקודש שיבוא אלי' לאח"ז [שה"ז לשון עתיד], היינו לאופן נעלה יותר בישרש, ובמילא גם לאופן נעלה יותר ביציץ ופרח, ובמילא גם לאופן נעלה יותר בומלאו פני תבל תנובה.

(10) וזהו מה שפסוק זה הוא בההפטורה דפ' שמות, דכללות ענין פ' זו

---

37) אבות ספ"ד. 38) ספל"א. 39) קידושין מ, ב. 40) עקב יא, יב. 41) בראשית א, כח. 42) ישעי' יא, ט. 43) תו"א שמות נד, א. 44) אבות פ"ד מ"ב.

הנחת הת' בלתי מוגה

הו"ע הבאים מצרימה כפשוטו, גלות מצרים, וע"ז מגלה ההפטורה שעי"ז דוקא יהי' יציץ ופרח ישראל. ומכיון שגלות זו הי' ההתחלה והראש לכל הגליות, עאכו"כ לגלות הזה האחרון ובגלות זה גופא חושך כפול ומכופל דעקבתא דמשיחא, שזהו מיצרים וגבולים וגלות בתוך גלות, כפי שרואים גם בפשטות הענינים, הנה ע"ז אומרת התורה (שזהו גם נתינת כח), שצריך ללמוד ולהתבונן בהענין דהבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל ומלאו פני תבל תנובה. דכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. והלימוד מביא לידי מעשה, שלומדים תורה ומקיימים מצוות, ולומדים בתורה בפרטיות ובמיוחד שלא להתפעל ממה שנמצאים במיצרים. כי אדרבה עי"ז נעשה יתרון האור מן החושך, ויתרון החכמה מן הסכלות, כמובן גודל העלי' שיהי' מהחושך כפול ומכופל בפרט, דבגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, מגלות זה האחרון, יהי', לא רק אעלך פעם א' כמו שהי' בהעלי' ממצרים, כ"א אעלך גם עלה[45].

(11) ובקרוב ממש, יעלה הפורץ לפנינו[46], שאז יהיו גילויים נעלים ביותר, וכמ"ש בפ' שלאח"ז, דהגם ששמי הוי' לא נודעתי להם[47], ה"ז דוקא להם, אבל עכשיו אומר הקב"ה אני הוי'[48], הוי' דלעילא[49], ולע"ל יהי' למעלה יותר מהוי' דלעילא, עד לעצמות ומהות, דלא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל, שזהו מ"ש אנכי אעלך גם עלה, אנכי דלא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל[50], בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בקרוב ממש ובעגלא דידן.

------- * -------

---

45) ויגש מו, ד. וראה תו"א ר"פ שמות. 46) ע"פ מיכה ב, יג. וראה ב"ר פפ"ה, יד ובפרש"י שם. 47) וארא ו, ג. 48) שם, ו. 49) ראה תו"א וארא ע' קכז. 50) ראה זח"ג רנז, ב. לקו"ת פינחס פ, ב.

הנחת הת' בלתי מוגה